

УДК 005:004.738.5:338.431

DEVELOPMENT OF STRATEGIC MANAGEMENT OF AGRICULTURAL BUSINESS IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF THE ECONOMY

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ БІЗНЕСОМ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Bashlai S.V. / Башлай С. В.*PhD., as. prof / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-2247-5440

*Sumy National Agrarian University, Sumy, Herasyta Kondratievat, 160, 40000**Сумський національний аграрний університет, Суми, Герасима Кондратьєва, 160, 40000***Kulagin D. V. / Кулагін Д. В.***postgrad. stud. / аспірант*

ORCID: 0009-0004-5700-5256

*Sumy National Agrarian University, Sumy, Herasyta Kondratievat, 160, 40000**Сумський національний аграрний університет, Суми, Герасима Кондратьєва, 160, 40000*

Анотація. В роботі розглядаються тенденції визначення та застосування цифрових технологій в системі стратегічного менеджменту суб'єктів аграрного бізнесу. Розглянуті зміст цифровізації економіки та її роль для діяльності сучасних аграрних компаній України. Досліджено практику застосування цифрових технологій при організації систем стратегічного менеджменту компаніями світу та визначено ефективність від цифровізації у різних сферах економіки. Встановлено вихідні результати, що отримує аграрна компанія від цифровізації стратегічного менеджменту.

Ключові слова: цифрова економіка, менеджмент, аграрний бізнес, інформаційні системи

Abstract. The article examines trends in the definition and application of digital technologies in the system of strategic management of agrarian business entities. Considered the content of digitalization of the economy and its role for the activity of modern agricultural companies of Ukraine. The practice of using digital technologies in the organization of strategic management systems by companies around the world was studied and the effectiveness of digitalization in various spheres of the economy was determined. The initial results obtained by the agricultural company from the digitalization of strategic management are established.

Key words: digital economy, management, agrarian business, information systems.

Вступ

Швидкий розвиток технологій викликає необхідність трансформації традиційних методів управління задля підтримки темпів зростання рівня ефективності виробничо-економічних систем на засадах цифрової економіки. Цифрова економіка стала новим типом економічних відносин, із закріпленням ключової ролі таким факторам та засобам виробництва як цифрові дані та мережеві транзакції. Завдяки їм був модернізований склад виробничих ресурсів

підприємств, що повинне призвести до збільшення їхньої продуктивності та забезпечувати ефективність діяльності компаній, а також, адекватну сучасності, цінність створених продуктів (послуг). Відбувається активне провадження цифрових технологій в усіх сферах життєдіяльності людини, що веде і до зміни самої її поведінки в управлінських процесах та діях.

Для розробки ефективної стратегії розвитку у конкурентоспроможних підприємств України, виникає потреба у впровадженні засад цифрової економіки. До стратегічних напрямків формування та реалізації управлінських принципів сучасними компаніями варто віднести: структурні цифрові трансформації організаційно-управлінських структур, соціальна стійкість людського капіталу, збалансованість фінансового розвитку, врахування та подолання екологічних проблем, зміцнення грамотності та довіри до цифрових технологій, забезпечення цифрової безпеки внутрішніх та зовнішніх економічних відносин.

Надважливим завданням менеджменту компанії є постійне вдосконалення його системи стратегічного управління, в першу чергу, враховуючи тенденції розвитку цифрової економіки як світові, так і в Україні.

Основний текст.

Система управління в аграрному бізнесі є уособленням організаційного досвіду, що здатен проявлятися у зв'язках та взаємодії між його структурними компонентами. Базовим аспектом якісного вивчення системи управління аграрним підприємством виступають принципи системного підходу, що є одним із основних методів наукового дослідження формування та розвитку соціально-економічних систем. Цифрова трансформація передбачає інтеграцію цифрових технологій у відповідну (в нашому випадку, аграрну) сферу бізнесу. Така інтеграція має призводити до принципових змін у поведінці населення, працівників, підприємства стосовно того, як вони забезпечують цінність для себе, своїх постачальників, клієнтів, партнерів, досягаючи власних та громадських економічних та соціальних цілей швидше, економічно вигідніше та з новою якістю.

Удосконалення функції контролю забезпечується через застосування різних мобільних додатків, інтегрованих в загальну систему управління компанією. Зокрема, досягається оперативність надходження інформації та постійність зворотного зв'язку з персоналом та ін. Збільшується роль нематеріальних методів мотивації – гейміфікація з використанням ігрових елементів в робочих процесах створює прозорішу системи лояльності (корисність трафіку, значки, досягнення) та активізує вмотивованість працівника (конкуренцію).

В сучасному виробництві сільськогосподарської продукції все більш активніше стає використання інформаційних технологій. Інформаційні технології та електронне обладнання сільськогосподарської техніки відкривають нові можливості для розвитку «розумних технологій» в галузі. Йдеться про менеджмент із використанням інформаційних технологій (зокрема, точного землеробства та автоматизованого тваринництва), формування управлінських рішень на основі даних із різноманітних джерел, що швидко оновлюються.

Практичне впровадження інформаційних технологій дозволяє завчасно та досить точно розраховувати витрати на виробництво сільськогосподарської продукції, програмувати рівні урожайності рослин та продуктивності тварин, а відтак вираховувати собівартість і прогнозувати результативність діяльності аграрних підприємств.

Людина вже створила такий стан цифрової економіки, в якій суб'єкти та об'єкти реального світу контактують (обмінюються інформацією, даними) з об'єктами віртуального простору. Цей зв'язок забезпечується за допомогою дротового та бездротового каналів, нарощуючи масштаби інформаційних потоків та їх форми, тим самим створюючи наступний формат хмарних технологій (IoT) – інтернет-речей [1].

Отже, в умовах формування цифрового простору підприємницької діяльності, асортимент товарів суттєво розширюється і головною передумовою такого зростання стає той факт, що основою економіки стає сектор послуг, а

нематеріальні послуги – основним видом послуг. З’являється нова цінність – дані. При цьому обмін спрощується, пришвидшується та стає все дешевшим. Все доступнішою стає торгівля «всіх з усіма». Формується принципово нова бізнес-модель платформ торгівлі, що створює нові ринки збуту товарів, робіт чи послуг – цифрова. Зазначена модель економіки виводить на перше місце (робить основним благом) дані, від яких залежить можливість створювати інші блага (наприклад, споживачі купують молекулярну структуру своєї їжі, щоб роздрукувати її на 3D-принтері вдома). Сам обмін дешевий, майже, миттєвий та доступний всім і всюди. Інформація не обмежується через відстань.

Можна стверджувати, що, фактично, економічна система регіону, країни чи підприємства змінює свій формат прояву. Цифрова економіка не створює її нового різновиду, а формує її новий стан. А сам стан, як відомо, виміряти дуже складно. Тому для оцінки чи виміру цифрової економіки, зважаючи на її, переважно, нематеріальний формат, визначають певний базис – основу виміру. А вимірювальним компонентом такої основи цифрової економіки стають саме інформаційно-комунікаційні технології.

В Україні, як фактично, і в усьому світі, найшвидшими темпами, із всіх «класичних» галузей економіки, цифровий формат розвиває сфера торгівлі. Основним каналом збуту стає саме он-лайн торгівля або електронна торгівля (E-commerce). Вітчизняний сегмент торгівельної сфери економічних відносин у 2018 р. зростає темпами +30 %, у 2019 р. приріст склав 17 %, а, станом на кінець 2020 р. – 78 % всіх користувачів Інтернету в Україні здійснювали купівлю он-лайн. Виступаючи тим же таки товаром, подібно матеріальним предметам чи продукції, активізується і торгівля послугами. Основними правилами (чи принципами) поведінки продавців послуг в форматі он-лайн стають простота доступу (через зручні платформи, мобільні додатки та ін.), прозорість (завдяки он-лайн контролю за динамікою виконання робіт), інноваційність (поява все більшої кількості послуг, способів та форматів їхнього надання) та люб’язність (фактично, сьогоднішні дії обслуговуючої компанії – це рейтинг та зацікавленість в ній завтра) [2].

Відмінними рисами розвитку аграрного виробництва в світі, та в Україні є концентрація та спеціалізація виробників сільськогосподарської продукції, широке використання інформаційних технологій, включаючи навігаційні технології управління технікою при одночасному забезпеченні зниження питомих витрат енергії та виробничих витрат, в цілому.

Сучасне електронне обладнання та інформаційні технології відкривають можливість для ведення агробізнесу товаровиробниками сільськогосподарської продукції на засадах розвитку «розумного господарювання на землі». Подібний підхід передбачає застосування стратегічного управління з використанням інформаційних технологій, формування необхідних даних з різних джерел для прийняття рішень, безпосередньо пов'язаних із виробництвом продукції, її зберіганням, переробної, транспортуванням, збутом, фінансовим обслуговуванням та використанням людського ресурсного потенціалу.

Висновки.

Таким чином, цифрова трансформація зумовлює втілення нових бізнес-моделей ведення аграрного виробництва вітчизняними аграрними підприємствами в рамках нових організаційних форм підприємств. Сама цифрова економіка є сукупністю видів діяльності, що базуються на цифрових технологіях та на інфраструктурі, яка забезпечує належне функціонування зазначених технологій. Вітчизняні аграрні формування традиційного типу вже також опрацьовують шляхи трансформації бізнес-процесів у цифрові бізнес-моделі з урахуванням своїх можливостей для забезпечення своїх конкурентних переваг на ринку сільськогосподарської продукції.

Література:

1. Інституційно-організаційні основи проведення форсайт-дослідження «Економіка України – 2050»: колективна монографія / за ред. М. І. Скрипниченко. Київ: ДУ «Ін-т екон. та прогн. НАН України», 2021. 485 с.
2. Цифрова економіка України : інфографічний довідник. ТОВ «ТОП ЛІД». 2021. URL: <https://businessviews.com.ua/rules-digital-economy>.